

Vrijgesproken van gifmoord: psychiater Lieve Thienpont (68) blikt terug op euthanasieproces

Wat het is om onschuldig op de beklaagdenbank van een assisenhof te moeten zitten? Psychiater Lieve Thienpont (68) schreef er een boek over. In januari werd ze samen met twee artsen vrijgesproken van gifmoord op Tine Nys (38), die tien jaar eerder euthanasie had gekregen op basis van psychisch lijden. "Ik ben gedemoniseerd en wens het niemand toe. Maar vergeleken met de hongersnood in de wereld was mijn assisenproces een luxeprobleem."

Annick Grobben 06-12-20, 07:30

Van de tijd voor corona lijkt veel weggevaagd in het collectieve geheugen, maar begin dit jaar voltrok zich wel degelijk een historisch assisenproces in Gent. Tegen de artsen Joris Van Hove, Frank De Greef en Lieve Thienpont, die tien jaar eerder betrokken waren bij de euthanasie op de Sint-Niklase Tine Nys. Nooit eerder stonden in ons land dokters terecht voor assisen voor een inbreuk op de euthanasiewet. Volgens de familie van Tine, die een klacht had ingediend, was de levensbeëindiging niet correct verlopen en wilde Tine niet sterven. Het proces, dat twee weken duurde en wereldwijde belangstelling genoot, eindigde onder luid applaus in een vrijspraak voor de drie artsen.

Ik heb 28 jaar praktijkervaring als psychiater, nooit heb ik één klacht gehad, nooit heb ik mij moeten verantwoorden bij de Orde der Artsen of bij de Euthanasiecommissie

Bijna een jaar en een boek later kan Lieve Thienpont uit Scheldewindeke - al 20 jaar partner van Tony Van Loon (75 en onder meer jurist en filosoof), moeder van vier en 'nana' van tien kleinkinderen - nog altijd niet ten volle bevatten dat ze als gifmoordenares

achter de tralies had kunnen vliegen. "Het voelt nog steeds onwezenlijk aan", zegt de psychiater, in haar Gentse vzw Vonkel, het Centrum LevensEindeVragen waarvan ze voorzitter is. "Ik heb 28 jaar praktijkervaring als psychiater, nooit heb ik één klacht gehad, nooit heb ik mij moeten verantwoorden bij de Orde der Artsen of bij de Euthanasiecommissie. Als je dán ineens wordt beticht van één van de zwaarste misdrijven, dat is... vrij hallucinant."

Bijna tien jaar lang - sinds Sophie Nys, de zus van Tine, zich op 5 januari 2011 burgerlijke partij stelde - hing de psychiater een juridisch zwaard van Damocles boven het hoofd. "Die eerste negen jaar heb ik zo gewoon als mogelijk verder geleefd en gewerkt", blikt ze terug. "En dat lukte. Niet alleen omdat ik in de verste verte niet had durven te denken dat het ooit tot een assisenproces kon komen, ook omdat ik een positivo ben. Mijn vader zaliger zei altijd: 'Het is beter te worden bedrogen dan te wantrouwen.' Niet dat ik onnozel of naïef ben, maar ik sta met vertrouwen in het leven. Wantrouwen creëert wantrouwen en bitterheid. Ik dacht dus: 'Dit komt wel goed.' Ik wist ook dat ik alles had gedaan wat in mijn macht lag om Tine te helpen, hoezeer ik het altijd heb betreurd dat ik haar de zin in het leven niet heb kunnen teruggeven."

Ineens prijkte het etiket 'gifmoordenares' op mijn hoofd. In de herfst van 2019, toen het proces er aankwam, zag ik mijn wereld zienderogen vernauwen. Het enige wat nog telde, was keihard wroeten op de voorbereiding van mijn dossier

Veel gevloekt

Maar een doorverwijzing naar assisen kwam er wel, in november 2018. "En dat veranderde alles", zegt ze daarvan. "Ineens prijkte het etiket 'gifmoordenares' op mijn hoofd. In de herfst van 2019, toen het proces er aankwam, zag ik mijn wereld zienderogen vernauwen. Het enige wat nog telde, was keihard wroeten op de voorbereiding van mijn dossier. Koken op woensdagavond voor de kinderen en

kleinkinderen bracht ik niet meer op. Ik liet alleen mijn verstand nog spreken, de liefde moest wachten. Ik heb wel tranen gevoeld toen, maar ze bewust niet toegelaten. Ik kon mij geen tranen permitteren, want ik moest sterk zijn voor mijn zaak, voor de euthanasiezaak in het algemeen en voor mijn familie die ik zo weinig mogelijk wilde belasten. De tranen kwamen pas nadien, bij het schrijven van het boek tijdens de lockdown."

"Nee, ik kan niet zeggen dat ik in de aanloop naar mijn proces de meest genietbare persoon was. Ik heb veel gevloekt. Zeker toen ik vernam dat ik als enige geen persoonlijke getuigen kreeg toebedeeld op het proces en nog méér toen ik te horen kreeg dat de tegenpartij mijn eigenste partner opriep als getuige. 'Hé? Heb ik soms ooit in een gesprek met hem Tine haar naam laten vallen? En heeft hij daar dan ooit met iemand over gesproken?' 'Heb ik mijn beroepsgeheim geschonden?' Ik kon het niet plaatsen dat hij tegen mij werd opgeroepen. Het dreef geen wig tussen ons, maar heeft wel voor extra druk gezorgd. En dan was er nog het vermoeden van beïnvloeding van de rechtsgang door de Kerk. Mijn angst was: 'Waar stopt dan zo'n beïnvloeding als die al stopt?'"

Op moeilijke momenten sprak ik in gedachten met Tine, met wie ik destijds een zestal keer een lang gesprek voerde voordat ik positief advies had gegeven voor haar euthanasie. Dan zag ik haar weer voor me zitten, diepbedroefd en hopeloos, smekend om rust, om begrip, de troost voorbij.

Ze danste op een slappe koord en dat was slopend. "Tuurlijk heb ik mij afgevraagd of ik misschien iets had gedaan dat niet mocht", zegt ze. "Twijfel is sowieso part of the job voor elke arts. Elk euthanasiedossier op basis van een psychiatrische problematiek kan aanleiding geven tot discussie. Op moeilijke momenten sprak ik in gedachten met Tine,

met wie ik destijds een zestal keer een lang gesprek voerde voordat ik positief advies had gegeven voor haar euthanasie. Dan zag ik haar weer voor me zitten, diepbedroefd en hopeloos, smekend om rust, om begrip, de troost voorbij. Dan hoorde ik haar weer tot op de bodem uitleggen hoe moeilijk haar leven was geweest, hoe hard ze had gevochten en zeker niet zomaar had opgegeven. Dan hoorde ik weer hoe rustig en gelukkig ze klonk tijdens onze allerlaatste telefoontjes, hoe opgelucht ze was dat haar lijden eindelijk gedaan mocht zijn en dat dat lijden erkend werd, wat voor haar heel belangrijk was. Die gedachten aan haar gaven mij kracht.”

Ik ben zo zwaar gedemoniseerd dat ik het bijna een klucht vond die zich voor mijn ogen afspeelde. Ik was zogezegd de goeroe van een clubken uit Gent dat mensen uit winstbejag de dood injaagt.

Dank u, bijnieren

Wat haar door het proces gedragen heeft, zo op die harde stoel der verdoemden? "Mijn bijnieren", klinkt het verrassend. "Je bijnieren, dat is adrenaline, hé." Hoe je nu de dreiging van een levenslange opsluiting kan blussen met adrenaline? "En toch", zegt ze. "Ik was er ook tamelijk gerust in dat ik, in geval van een veroordeling, geen jaren in de gevangenis zou vliegen. Ik kon mij dat gewoon niet voorstellen. En mijn oudste kleinzoon Tristan, hij is 16, had gezegd: 'Nana, als jij naar de gevangenis vliegt, kom ik je eruit halen!' (pauzeert) Weet je, ik ben zo zwaar gedemoniseerd dat ik het bijna een klucht vond die zich voor mijn ogen afspeelde. Ik was zogezegd de goeroe van een clubken uit Gent dat mensen uit winstbejag de dood injaagt. Ik had Tine zogezegd onder druk gezet om euthanasie te laten uitvoeren zodat ik een boek over haar kon afwerken. Hallo? Sorry, maar ik had mij toch aan een wat hoger niveau van discussie verwacht. Winstbejag? Als ik het uitreken, verdien ik verdorie nog geen 20 euro per uur met 'euthanasiedossiers'."

Bachbloesem en brieven

"Ik heb het ook allemaal kunnen dragen omdat men mij heeft gedragen", gaat ze verder. "Vanaf het moment dat bekend raakte dat ik naar assisen moest, ben ik overladen met kaartjes en brieven. Er komen zelfs nu nog steunkaartjes toe, van heinde en verre. Mensen stonden aan de deur met cake, taart, bachbloesems, fleecedekentjes, handdoeken met het woord 'Vonkel' erop geborduurd en het is niet te tellen hoeveel ruikers bloemen er zijn bezorgd. Op een gegeven moment waren het precies de Gentse Floraliën thuis. (lacht) Nog altijd ben ik verwonderd over die massale steun, waarvoor ik de mensen nooit genoeg ga kunnen bedanken. Ook aan mijn advocaat Jef Vermassen, die ik zo mogelijk nog dankbaarder ben, heb ik veel steun gehad. Van Tony kreeg ik een notitieboekje. 'Voor lieve Lieve, dag per dagboek.' Ik heb er veel gedachten in gekribbeld. Ik zal dat boekje altijd blijven koesteren. Tony is me héél erg nabij geweest, ja, net als mijn kinderen."

Als je niet op zijn minst de mogelijkheid creëert dat euthanasie mogelijk is, loeren zelfdodingen om de hoek en dát is iets onmenselijks

"Mijn grootste angst was niet zozeer te worden opgesloten, maar dat psychiatrische patiënten in het geval van een veroordeling nog méér in de kou zouden blijven staan", zegt ze. "Ik méén dat. Als je niet op zijn minst de mogelijkheid creëert dat euthanasie mogelijk is, loeren zelfdodingen om de hoek en dát is iets onmenselijks. In de minuten voor het arrest zou worden voorgelezen, gierde de adrenaline zo hard door mijn lijf dat ik nauwelijks nog kon denken. De ontlading bij het woord 'onschuldig' was enorm. En het gevolg? Eén grote knuffelpartij, daar in die assisenzaal. Met snot en tranen en al. We hebben er nadien champagne op gekraakt. Tony en ik vierden het leven geregeld met een glaasje champagne. Of dacht u misschien dat ik een geheelonthouder ben? Nee, elke dag is een aanleiding om het leven te vieren. Het zal wel zijn."

Ze is er redelijk ongeschonden uit gekomen. "Ik denk niet dat ik veranderd ben. Verbitterd ben ik alleszins niet geworden - dat zit ook niet in mijn aard. Het enige wat ik merk, is dat ik minder energie heb dan vroeger. Ik ben sneller moe, minder stressbestendig, moet meer afgrenzen. Je bijnieren zijn niet onuitputtelijk, hé. Ik ben mij

sindsdien ook nog meer bewust van mijn vrijheid. En: ik heb hulp leren te aanvaarden, wat in mijn geval absoluut niet evident is. Ik was hulpbehoevend, hé, daar op die beklagdenbank. Ik moest daar wel steun toelaten of ik had het amper doorstaan. Dat zindert nu nog altijd na. Zo stuur ik, en dat zou ik vroeger nooit doen, al eens een WhatsAppje naar mijn kinderen met de vraag: 'Iemand een overschotje?' Omdat ik na een zware werkdag soms de energie niet meer heb om nog te koken."

Er zijn collega's die sinds het proces meer op de rem staan en nu zelfs lompweg tegen een patiënt zeggen: 'Sorry, maar voor u ga ik niet in de bak gaan zitten.'

Of ze als psychiater voorzichtiger is nu met adviezen rond euthanasie? "Ik denk het niet, nee. Ik wil daar ook niet aan toegeven, dat euthanasie een misdaad is die je moet zien te voorkomen. We moeten altijd beducht zijn voor wanpraktijken, dat geldt in alle beroepen, maar euthanasie is een medische handeling, punt. Er zijn collega's die sinds het proces meer op de rem staan en nu zelfs lompweg tegen een patiënt zeggen: 'Sorry, maar voor u ga ik niet in de bak gaan zitten.' Maar ik hoor net zo goed van artsen dat ze er zich dankzij het proces nog meer van bewust zijn dat mensen die psychisch lijden een stem moeten krijgen. Sowieso geloof ik dat dat afschuwelijke proces - een assisenzaak met een volksjury is echt níét de juiste plek om een euthanasiedebat te voeren - ertoe heeft bijgedragen dat almaar meer mensen vinden dat ze recht hebben op een menswaardig levenseinde. Ze willen niet meer creperen. Dat is toch wat ik afleid uit de massale steun die we voor, tijdens en na het proces op sociale media kregen."

"Nog een effect van het proces: dat meer ouders van psychisch lijdenden de eerste stap zetten naar hulp. Hetzij per mail, hetzij op consultatie in onze vzw Vonkel. Zo, van: 'Hélp mijn kind. Het ergste wat kan gebeuren is dat een zelfmoordpoging zou lukken.' En nee, zelfmoorddreiging is geen reden voor euthanasie an sich, maar wel een signaal dat hulp, in welke richting dan ook, broodnodig is. Er is bij families nu duidelijk méér begrip voor wie geestelijk lijdt en voor de vraag naar euthanasie wanneer dat lijden ondraaglijk wordt. En dat is exact wat Tine wilde."

Wij vergaan in weelde, worden letterlijk ziek van te veel te hebben. We slagen er als mensen niet in om iedereen eten en drinken te geven. Dat vind ik de ergste schaduwkant van mijn leven

Nieuw proces

In de zaak van Tine Nys staat uitvoerend arts Joris Van Hove in januari opnieuw terecht tijdens een nieuw proces voor de correctionele rechtbank van Dendermonde. Die zal oordelen of de arts in kwestie een schadevergoeding moet betalen. "Ik vind het verschrikkelijk dat hij misschien zal worden gestraft voor zijn moed die ik misschien niet zou hebben gehad", zegt Thienpont, die zelf nooit nog iets van de vader en zussen van Tine - de moeder stierf kort na het proces aan de gevolgen van een hartinfarct - heeft vernomen. "Maar mijn deur zal altijd voor hen openstaan. Ik heb altijd mededogen gehad voor hun verdriet. Want natuurlijk is het niet makkelijk om een kind los te laten wanneer het niet meer kan en dood wil gaan. Tine kon en wilde niet meer leven. Zonder onze steun zou ze sowieso zelfmoord hebben gepleegd."

Ze is naar eigen zeggen haar hele leven gespaard gebleven van zware tegenslagen. Je zou dan denken dat hetgeen haar met dat assisenproces overkwam, het ergste is dat ze ooit meemaakte. "Maar dat is niet zo. Als ik denk aan hoe slecht wij omgaan met de natuur, dán word ik emotioneel. Dat vind ik erg. Als ik denk aan hoe de helft van de kinderen in Ethiopië ondervoed is, dán word ik instant triest. We hebben twee jaar een Somaliër in huis gehad. Die man zat te wenen als wij aten, want zijn bevolking ging dood van de honger. Wij vergaan in weelde, worden letterlijk ziek van te veel te hebben. We slagen er als mensen niet in om iedereen eten en drinken te geven. Dat vind ik de ergste schaduwkant van mijn leven. Ik had tijdens mijn proces alle dagen eten, een warm bed en zelfs champagne als ik wilde. Ik werd gedragen langs alle kanten, ons huis stond letterlijk vol met bloemen. In vergelijking met de hongersnood in de wereld was mijn assisenproces, hoe slopend en onrechtvaardig ook, een luxeprobleem."